

2026, 15 (2), 1383-1405 | Araştırma Makalesi

Parricide'i Yeniden Düşünmek: Aile İçi Otorite, Utanç ve Kuşaklararası Aktarımın Klinik Sosyolojik Analizi

Fazilet Ahu Özmen Akalın¹

Öz

Parricide, bireyin annesini ya da babasını öldürmesini ifade eden ve aileye, ebeveynliğe ve kuşaklararası sürekliliğe atfedilen güçlü kültürel ve ahlaki anlamlar nedeniyle son derece ağır bir şiddet biçimi olarak değerlendirilen bir olgudur. Düşük görülme sıklığına rağmen taşıdığı klinik, toplumsal ve sembolik ağırlık, bu olguyu yalnızca adli bir mesele olmaktan çıkarak çok katmanlı bir analiz konusu hâline getirmektedir. Bu çalışma, parricide'i bireysel patolojiye ya da istisnai suç anlatılarına indirgemeden, klinik sosyoloji perspektifi içinde yeniden düşünmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada özgün bir ampirik veri seti oluşturulmamış; bunun yerine eleştirel literatür analizi ve kuramsal sentez yöntemi kullanılmıştır. Bu kapsamda uluslararası parricide literatürü, adli psikiyatri ve kriminoloji çalışmaları ile Türkiye bağlamına ilişkin sınırlı ampirik bulgular birlikte değerlendirilmiştir. Çalışma, parricide'in yalnızca bireysel düzeyde değil, aynı zamanda ilişkisel, duygusal ve toplumsal bağlam içinde ele alınması gerektiğini ortaya koymaktadır. Analizde aile içi otorite ilişkileri, tanınma yoksunluğu, utanç deneyimi, bastırılmış duygular, sessizlik pratikleri, erkeklik normları, adli söylem ve kuşaklararası aktarım süreçleri temel eksenler olarak incelenmiştir. Bu çerçevede parricide, ani ve nedensiz bir şiddet patlaması olarak değil; uzun süre biriken ilişkisel gerilimlerin, çözülmemiş çatışmaların, duygusal baskının ve öznel sıkışmışlık deneyiminin taşınamaz hâle geldiği bir kırılma momenti olarak kavramsallaştırılmıştır. Türkiye bağlamında aile kurumunun kutsallaştırılması, ebeveyn otoritesinin meşrulaştırılması ve aile içi sorunların "özel alan" söylemiyle görünmezleştirilmesi, bu tür vakaların hem toplumsal hem de akademik düzeyde sınırlı biçimde tartışılmasına yol açmaktadır. Ayrıca medyada bu tür olayların çoğu zaman bireysel cinnet anlatıları içinde sunulması, olgunun ilişkisel boyutunun görünmez kalmasına katkıda bulunmaktadır. Bu çalışma, parricide'i bireysel sorumluluk ile ilişkisel ve toplumsal koşullar arasındaki gerilimde ortaya çıkan çok katmanlı bir toplumsal semptom olarak değerlendirmektedir.

Anahtar Kelimeler: Parricide, Klinik Sosyoloji, Aile İçi Otorite, Kuşaklararası Aktarım, Toplumsal Şiddet

Özmen Akalın, F. A. (2026). Parricide'i Yeniden Düşünmek: Aile İçi Otorite, Utanç ve Kuşaklararası Aktarımın Klinik Sosyolojik Analizi. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 15(2), 1383-1405. <https://izlik.org/JA33PZ37ZS>
<https://doi.org/10.15869/itobiad.1905109>

Geliş Tarihi	07.03.2026
Kabul Tarihi	17.06.2026
Yayın Tarihi	30.06.2026
*Bu CC BY-NC lisansı altında açık erişimli bir makaledir.	

¹ Doç. Dr., Fazilet Ahu Özmen Akalın, İstanbul Kent Üniversitesi, İktisadi, İdari ve Sosyal Bilimler Fakültesi, Sosyal Hizmet Bölümü, ahuozmen.akalın@kent.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9382-3393

2026, 15 (2), 1383-1405 | Research Article

Rethinking Parricide: A Clinical Sociological Analysis of Familial Authority, Shame, and Intergenerational Transmission

Fazilet Ahu Özmen Akalın¹

Abstract

Parricide refers to the act of an individual killing their mother or father and is considered an extremely severe form of violence due to the strong cultural and moral meanings attributed to family, parenthood, and intergenerational continuity. Despite its low incidence, its clinical, social, and symbolic weight transforms this phenomenon into a complex object of analysis rather than merely a legal issue. This study aims to reconsider parricide within the framework of clinical sociology, without reducing it to individual pathology or exceptional crime narratives. No original empirical dataset was produced; instead, a critical literature review and theoretical synthesis were employed. In this context, the international parricide literature, studies in forensic psychiatry and criminology, and the limited empirical findings related to the Turkish context were examined together. The study demonstrates that parricide should be understood not only at the individual level but also within relational, emotional, and social contexts. The analysis focuses on family authority relations, lack of recognition, experiences of shame, repressed emotions, practices of silence, masculinity norms, legal discourse, and intergenerational transmission processes. Within this framework, parricide is conceptualized not as a sudden and inexplicable outburst of violence, but as a rupture moment in which accumulated relational tensions, unresolved conflicts, emotional pressure, and subjective experiences of entrapment become unbearable. In the Turkish context, the sacralization of the family, the legitimization of parental authority, and the concealment of family problems within the discourse of the “private sphere” contribute to the limited discussion of such cases at both social and academic levels. Moreover, the frequent representation of these incidents in the media as individual “madness” narratives further obscures their relational dimensions. This study ultimately conceptualizes parricide as a multilayered social symptom emerging at the intersection of individual responsibility and relational as well as structural conditions.

Keywords: Parricide, Clinical Sociology, Family Authority, Intergenerational Transmission, Social Violence

Özmen Akalın, F. A. (2026). Rethinking Parricide: A Clinical Sociological Analysis of Familial Authority, Shame, and Intergenerational Transmission. *Journal of the Human and Social Science Researches*, 15(2), 1383-1405. <https://izlik.org/IA33PZ37ZS> <https://doi.org/10.15869/itobiad.1905109>

Date of Submission	07.03.2026
Date of Acceptance	17.06.2026
Date of Publication	30.06.2026
*This is an open access article under the CC BY-NC license.	

¹ Assoc. Prof., Fazilet Ahu Özmen Akalın, İstanbul Kent University, Faculty of Economics, Administrative and Social Sciences, Department of Social Work, ahuozmen.akalin@kent.edu.tr, ORCID: 0000-0002-9382-3393

Giriş

Parricide (ebeveyn öldürme), bireyin annesini ya da babasını öldürmesini ifade eden ve aileye, ebeveynliğe ve kuşaklararası sürekliliğe atfedilen güçlü kültürel ve ahlaki anlamlar nedeniyle son derece ağır bir şiddet biçimi olarak değerlendirilen bir olgudur. Düşük görülme sıklığına karşın taşıdığı klinik ve sembolik ağırlık, bu olgunun adli psikiyatri literatüründe çoğu zaman “parental homicide” (ebeveyn öldürme) başlığı altında ele alınmasına yol açmıştır; ancak “parricide” kavramı, fail ile ebeveyn arasındaki özgül ilişkiyi vurgulayan daha teknik bir terimdir (Bourget vd., 2007, s. 306). Bu çalışmada parricide kavramı, anne ya da babanın öldürülmesini ifade edecek biçimde kullanılmaktadır.

Mevcut akademik literatürde parricide çoğunlukla istisnai ve marjinal bir suç türü olarak ele alınmakta; bu eylem büyük ölçüde bireysel psikopatoloji, psikotik bozukluklar ve ağır ruhsal çözümler çerçevesinde açıklanmaktadır. Québec bölgesinde yürütülen çalışmalar, parricide vakalarının önemli bir bölümünde psikotik bozuklukların bulunduğu işaret ederken, Heide’in çalışmaları şizofreni spektrumu ve ciddi benlik örgütlenmesi sorunlarının birçok vakada belirleyici olabildiğini göstermektedir (Bourget vd., 2007, s. 311; Heide, 2013, s. 25).

Bununla birlikte bu yaklaşım, parricide olgusunu çoğu zaman ilişkisel bağlamından koparma riskini de beraberinde getirmektedir.³ Oysa ebeveyne yönelik şiddeti inceleyen çalışmalar, bu tür eylemlerin sıklıkla uzun süreli aile içi çatışmalar, birlikte yaşama zorunluluğu ve çözülmemiş ilişkisel gerilimlerin birikimi içinde ortaya çıktığını göstermektedir (Walsh & Krienert, 2007, s. 565). Bu noktada temel sorunsal şu şekilde formüle edilebilir: Parricide, yalnızca bireysel patoloji ile açıklanabilecek bir sapma mıdır, yoksa belirli ilişkisel ve toplumsal düzenekler içinde biriken gerilimlerin sonucu olarak mı anlaşılmalıdır?

Parricide literatüründe en yaygın tipolojik çerçeve, Heide tarafından geliştirilmiştir. Heide, parricide faillerini ağır istismara maruz kalan bireyler, ciddi ruhsal hastalık gösteren failer ve antisosyal eğilimleri belirgin olan bireyler olmak üzere üç temel kategori altında sınıflandırmaktadır (2013, s. 25). Bununla birlikte daha sonraki çalışmalar, bu tipolojinin bazı vakaları açıklamakta yetersiz kalabildiğini ve özellikle yoğun öfke birikimi, engellenme deneyimi ve ilişkisel çatışmaların belirleyici olduğu örüntülerin bu sınıflandırmanın sınırlarını zorladığını göstermektedir (Condry & Miles, 2014, s. 120). Benzer şekilde güncel çalışmalar da parricide vakalarının yalnızca bireysel psikopatoloji üzerinden açıklanamayacağını; aile içi ilişkiler, bakım verme süreçleri,

³ Bu çalışmada kullanılan “ilişkisel” kavramı (Fr. *relationnel*; İng. *relational*), bireysel davranışların yalnızca kişilik özellikleri, psikopatolojik süreçler ya da bireysel kararlar üzerinden değil; bireyin içinde yer aldığı ailevi, duygusal, sembolik ve toplumsal ilişkiler ağı içerisinde değerlendirilmesi gerektiği varsayımına dayanmaktadır. Kavram burada belirli bir ilişkisel sosyoloji ekolüne gönderme yapmaktan ziyade, klinik sosyolojinin birey-ilişki-toplum etkileşimini birlikte ele alan yaklaşımı doğrultusunda kullanılmaktadır. Bu nedenle makalede kullanılan “ilişkisel gerilim”, “ilişkisel düzenek”, “ilişkisel çözümler” ve “ilişkisel kopuş” gibi ifadeler, bireyin deneyimini şekillendiren kişilerarası ilişkiler, aile yapıları, tanınma süreçleri ve toplumsal belirlenimler arasındaki karşılıklı etkileşim alanını ifade etmektedir (de Gaulejac, 2010, s. 3).

ebeveynle yakın yaşam düzenleri ve uzun süreli bağımlılık ilişkilerinin de önemli bir bağlamsal rol oynadığını göstermektedir (Miles vd., 2023, s. 102).

Bu çalışma, Heide'in tipolojisini önemli bir başlangıç noktası olarak kabul etmekle birlikte, özellikle ağır istismar öyküsü, uzun süreli aile içi çatışmalar, tanınma eksikliği, ekonomik bağımlılık ve bastırılmış öfke birikimiyle şekillenen parricide örüntülerinin analitik açıdan daha kapsamlı biçimde değerlendirilmesi gerektiğini savunmaktadır. Bu doğrultuda çalışma, literatürde görece daha sınırlı biçimde ele alınan ilişkisel gerilim, utanç, sessizlik ve tanınma dinamiklerini analizin merkezine yerleştirmektedir.

Türkiye bağlamında parricide olgusu, güçlü aile idealleri, ebeveyn otoritesinin kültürel olarak meşrulaştırılması ve aile içi sorunların uzun süre "özel alan" içinde tutulması nedeniyle sınırlı biçimde tartışılmıştır (Kağıtçıbaşı, 2010, s. 58). Mevcut bulgular, faillerin büyük ölçüde erkeklerden oluştuğunu, patricide (babanın öldürülmesi) örüntüsünün öne çıktığını ve çoğunlukla genç yetişkin yaş grubunda yer aldıklarını göstermektedir (Şahin vd., 2016, s. 152). Sınırlı veriler, bu vakaların önemli bir kısmının uzun süreli aile içi çatışmalar ve çözülmemiş ilişkisel gerilimlerle bağlantılı olabileceğine işaret etmektedir. Ancak mevcut araştırmaların çoğunlukla küçük örneklemelere ve ikincil vaka incelemelerine dayanması, olgunun sistematik ve karşılaştırmalı analizini güçleştirmektedir. Ayrıca aile içi şiddet ve ölümcül aile içi suçlara ilişkin çalışmalar, bu tür eylemlerin yalnızca kırsal alanlarla sınırlı olmadığını; büyükşehirlerde ve hızlı toplumsal dönüşüm süreçlerinin yaşandığı bağlamlarda da ortaya çıkabildiğini göstermektedir (Koç, 2022, s. 8; GREVIO, 2018, s. 27).

Bu çalışma, parricide olgusunu klinik sosyoloji perspektifi içinde yeniden düşünmeyi amaçlamaktadır. Literatürde yer alan çalışmalar ve vaka incelemeleri, bu eylemin çoğu zaman bireysel patolojiyle sınırlı açıklanamayacağını; aile içi ilişkilerde biriken gerilimler, tanınma eksikliği ve bastırılmış duygularla birlikte değerlendirilmesi gerektiğini göstermektedir (de Gaulejac, 2010, s. 3). Bu çalışmada özgün bir vaka analizi sunulmamış; bunun yerine literatürde yer alan vaka incelemeleri ve ampirik bulgular klinik sosyolojik bir çerçevede yorumlanarak parricide'in ilişkisel bir çözülme momenti olarak kavramsallaştırılması amaçlanmıştır.

Bu doğrultuda çalışma, parricide'i klinik sosyoloji perspektifinden yeniden ele alarak bireysel sorumluluk ile toplumsal bağlam arasındaki ilişkiye dair bütüncül bir analitik çerçeve önermektedir. Bu yaklaşım, parricide'i ani ve açıklanamaz bir şiddet patlaması olarak değil; belirli ilişkisel, duygusal ve kültürel koşullar altında biriken gerilimlerin özne düzeyinde taşınamaz hâle geldiği bir kırılma noktası olarak kavramsallaştırmayı mümkün kılmaktadır.

1. Parricide Literatürüne Eleştirel Bir Bakış

Parricide olgusuna ilişkin akademik literatür, disiplinler arası bir çeşitlilik sergilemekle birlikte, ağırlıklı olarak bireysel patoloji, kriminolojik risk faktörleri ve aile içi şiddet ekseninde şekillenmektedir. Bu çalışmalar önemli katkılar sunmakla birlikte, parricide'i parçalı açıklama modelleri içinde ele almakta ve olgunun ilişkisel boyutunu ikincil plana itmektedir. Dahası, bu yaklaşımlar parricide'i istisnai bir sapma olarak konumlandırarak, eylemi mümkün kılan duygusal ve ilişkisel süreçlerin nasıl kurulduğu sorusunu yeterince görünür kılmamaktadır.

Bu bölüm, mevcut literatürü ayrıntılı biçimde özetlemekten ziyade, söz konusu yaklaşımların analitik sınırlarını tartışmayı ve parricide'i bireysel, ilişkisel ve toplumsal düzeylerin kesişiminde ele alan klinik sosyolojik bir perspektifin gerekliliğini ortaya koymayı amaçlamaktadır.

1.1. Bireysel Patoloji Merkezli Yaklaşımlar

Parricide üzerine yapılan çalışmaların önemli bir bölümü, bu eylemi bireysel psikopatoloji çerçevesinde ele almaktadır. Özellikle adli psikiyatri literatüründe parricide; psikotik bozukluklar, ağır ruhsal çözülmeler ve gerçeklik değerlendirmesindeki bozulmalarla ilişkilendirilmiş; failin tanınal özellikleri analizin merkezine yerleştirilmiştir. Bu çerçevede eylem, çoğu zaman bireyin gerçeklikle bağının zayıfladığı klinik durumların bir sonucu olarak açıklanmaktadır.

Bourget, Gagné ve Labelle'in Québec örneğine dayanan çalışması, parricide vakalarının önemli bir bölümünde psikiyatrik motivasyon bulunduğuna işaret etmektedir (2007, s. 307). Benzer biçimde Heide, ruhsal durumun parricide vakalarını anlamada merkezi bir rol oynadığını vurgulamaktadır (1993, s. 531). Daha güncel çalışmalar da ağır ruhsal bozuklukların birçok vakada belirleyici olabildiğini ortaya koymaktadır (de Borja Telles vd., 2017).

Bununla birlikte bu yaklaşım, parricide'i istisnai bir şiddet biçimi olarak konumlandırmakta ve açıklamayı büyük ölçüde failin ruhsal durumuna indirgemektedir. Oysa parricide faileri tek tip bir klinik profil sergilememekte ve tüm vakalar ağır psikopatoloji ile açıklanamamaktadır (Heide, 1993, s. 25). Bu durum, bireysel patoloji merkezli açıklamaların analitik sınırlarını açık biçimde ortaya koymaktadır.

Klinik sosyoloji perspektifinden bakıldığında bu sınırlılık, yalnızca klinik belirtilere odaklanan bir analiz çerçevesinin, aile içi ilişkilerde zaman içinde biriken duygusal gerilimleri, otorite ilişkilerini ve tanınma dinamiklerini görünmez kılması anlamına gelmektedir. Bu nedenle bireysel patoloji yaklaşımı, belirli vakaları açıklamakta güçlü olmakla birlikte, parricide'in ilişkisel ve toplumsal boyutlarını kavramakta yetersiz kalmaktadır.

1.2. Kriminolojik ve Yapısal Açıklamalar

Kriminolojik literatürde parricide, çoğunlukla aile içi şiddetin uç bir biçimi olarak ele alınmakta ve bireysel tanıların ötesine geçerek sosyo-demografik ve yapısal değişkenlere odaklanan açıklamalar geliştirilmektedir. Ekonomik bağımlılık, birlikte yaşama zorunluluğu, bakım yükü, madde kullanımı ve geçmiş şiddet örüntüleri bu çerçevenin temel bileşenleri arasında yer almaktadır.

Walsh ve Kriener'tin çalışması, ebeveyne yönelik şiddetin çoğu zaman süregelen aile içi çatışmalar bağlamında geliştiğine işaret etmektedir. Fail ile ebeveyn arasındaki uzun süreli birlikte yaşama, karşılıklı bağımlılık ve otoriteye ilişkin gerilimler, şiddetin ortaya çıkışında belirleyici olmaktadır (2007, s. 565). Bu bulgular, parricide'in ani bir patlamadan ziyade, zaman içinde yoğunlaşan bir süreç olarak şekillendiğini göstermektedir.

Daha güncel çalışmalar da ebeveynle birlikte yaşama, ekonomik bağımlılık ve aile içi yakınlığın parricide vakalarında önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Özellikle ebeveynle aynı evde yaşama süresinin uzaması, bakım yükü ve karşılıklı bağımlılık ilişkileri, gerilimlerin birikmesine zemin hazırlayabilmektedir. Miles, Condry ve

Windsor'ın İngiltere ve Galler örnekleme dayanan çalışması, bu durumu "parental proximity" (ebeveynle yakınlık) kavramı üzerinden açıklamakta; yetişkin çocuk ile ebeveyn arasındaki uzun süreli fiziksel ve duygusal yakınlığın bazı durumlarda şiddet riskini artırabildiğini göstermektedir (2023, s. 89).

Bununla birlikte bu yaklaşım, çoğu zaman nicel göstergelerle sınırlı kalmakta ve söz konusu koşulların özne tarafından nasıl deneyimlendiğini yeterince açıklayamamaktadır. Benzer yapısal koşullar altında yaşayan bireylerin yalnızca sınırlı bir kısmının parricide gibi uç bir eyleme yönelmesi, bu değişkenlerin tek başına açıklayıcı olmadığını göstermektedir. Başka bir ifadeyle, risk faktörleri parricide'i açıklamaktan ziyade, belirli koşulları betimlemekle sınırlı kalmaktadır.

Bu nedenle parricide, yapısal değişkenlerin mekanik bir toplamı olarak değil; bu koşulların birey tarafından nasıl anlamlandırıldığı, deneyimlendiği ve içselleştirildiği dikkate alınarak ele alınmalıdır. Ancak kriminolojik açıklamalar, bu öznel ve ilişkisel boyutu analize dâhil etmedikleri ölçüde sınırlı kalmaktadır. Bu durum, parricide olgusunun yalnızca risk faktörleri ve yapısal değişkenler üzerinden değil; aynı zamanda bireyin ilişkisel deneyimi ve duygusal birikimleri çerçevesinde ele alınmasını gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda parricide, yalnızca nesnel risk faktörlerinin değil; bireyin kendisini çıkışsız ve sıkışmış hissettiği öznel deneyimlerin de dikkate alınmasını gerektiren çok katmanlı bir olgu olarak değerlendirilmelidir.

1.3. Sosyolojik Yaklaşımların Sınırlılığı

Sosyolojik literatürde parricide'i doğrudan merkeze alan çalışmalar oldukça sınırlıdır. Mevcut katkılar, olguyu daha çok aile içi otorite, kuşaklararası ilişkiler ve modernleşme süreçleri bağlamında ele almakta; ebeveyn yönelik öldürme eylemini özgül bir analiz nesnesi hâline getirmekten ziyade, daha geniş toplumsal dönüşümlerin bir yansıması olarak değerlendirmektedir. Bu durum, şiddetin sosyolojik analizinin çoğu zaman yapısal ya da makro düzeyde kalması ve özgül ilişkisel kopuş biçimlerini ayrıntılandırmakta yetersiz kalmasıyla da ilişkilidir (Collins, 2008, s. 1; Katz, 1988, s. 80).

Kağıtçıbaşı'nın çalışmaları, modernleşme sürecinde aile içi ilişkilerin basit bir çözülmeden ziyade, özerklik ile bağlılık arasında gerilimli bir yapı kazandığını göstermektedir (2010, s. 231). Ekonomik bağımlılığın görece azalmasına karşın duygusal bağıllığın sürmesi, kuşaklararası ilişkilerde örtük gerilimlerin birikmesine zemin hazırlamaktadır. Bu gerilimler çoğu zaman açık çatışma biçiminde değil, bastırılmış ve ertelenmiş ilişkisel süreçler olarak varlığını sürdürmektedir.

Benzer biçimde, Bourdieu ve Passeron'un toplumsal yeniden üretim yaklaşımı, kültürel ve otoriteye dayalı düzeneklerin pedagojik süreçler yoluyla bireye aktarılırken, bu yapıların keyfi niteliğinin gizlenerek doğal ve kaçınılmaz olarak deneyimlenmesini sağladığını ortaya koymaktadır (1977, s. 37). Bu durum, aile içi otorite ilişkilerinin sorgulanamaz ve doğal kabul edilmesine yol açarak, çatışmanın uzun süre görünmez kalmasına ve bastırılmasına zemin hazırlayabilmektedir.

Bununla birlikte sosyolojik yaklaşımlar, parricide'i ayrıksı bir şiddet biçimi olarak ele almakta çoğu zaman sınırlı kalmaktadır. Şiddetin duygusal ve etkileşimsel boyutlarını merkeze alan çalışmalar dahi, ebeveyn öldürme gibi uç biçimleri özgül ve derinlemesine bir analiz nesnesi hâline getirmemektedir. Bu sınırlılık, olgunun duygusal birikimler,

tanınma sorunları ve ilişkisel kırılmalarla kurduğu bağın yeterince görünür kılınamamasına yol açmaktadır.

Parricide literatüründe son yıllarda belirli bir artış gözlenmekle birlikte, çalışmaların önemli bir bölümü hâlâ küçük örneklemli araştırmalar ve vaka raporları etrafında yoğunlaşmaktadır. Trotta ve arkadaşları, bu literatürün büyük ölçüde erken dönem çalışmalar, vaka incelemeleri ve sınırlı örneklemelere dayandığını; sistematik ve geniş ölçekli araştırmaların oldukça sınırlı kaldığını vurgulamaktadır (2021, s. 272). Benzer biçimde, daha güncel çalışmalar da parricide'in hâlâ görece sınırlı biçimde incelenen bir alan olduğunu ve özellikle sosyolojik ile toplumsal cinsiyet boyutlarının yeterince ele alınmadığını belirtmektedir (Miles vd., 2023, s. 88).

Dolayısıyla parricide, yalnızca yapısal dönüşümlerin bir yansıması olarak değil; belirli ilişkisel dinamiklerin yoğunlaştığı ve öznel deneyimde kristalize olduğu bir kırılma noktası olarak ele alınmalıdır. Bu gereklilik, parricide'i anlamak için ilişkisel ve öznel süreçleri merkeze alan alternatif bir kuramsal yaklaşımı zorunlu kılmaktadır. Bu noktada klinik sosyoloji, söz konusu kuramsal ihtiyaca yanıt veren güçlü bir perspektif sunmaktadır.

1.4. Klinik Sosyolojik Perspektif

Klinik sosyoloji, parricide literatüründe baskın olan bireysel patoloji ve yapısal açıklamaların ötesine geçerek daha bütüncül bir analiz imkânı sunmaktadır. Bu yaklaşım, yıkıcı davranışları ne yalnızca bireysel psikopatolojiye ne de soyut toplumsal yapılara indirger; aksine öznel deneyimi, toplumsal belirlenimler ve ilişkisel bağlamlar içinde birlikte ele alır.

de Gaulejac'a göre birey, toplumsal belirlenimlerin pasif bir ürünü değil; bu belirlenimlerle kurduğu ilişki içinde şekillenen etkin bir öznedir (2010, s. 3). Bu çerçevede parricide, yalnızca bireysel bir sapma ya da patolojik bir eylem olarak değil; tanınma yoksunluğu, bastırılmış duygular ve süregelen ilişkisel gerilimlerin özne düzeyinde taşınmaz hâle geldiği bir çözülme biçimi olarak değerlendirilebilir.

Klinik sosyoloji, toplumsal olguları anlamak için klinik yaklaşımı kullanmayı öneren ve bireysel deneyimler ile toplumsal süreçler arasındaki karşılıklı etkileşimi inceleyen bir perspektiftir (de Gaulejac vd., 2007, s. 25; Kavuncuoğlu, 2025, s. 599). Klinik yaklaşımın temel özelliği, toplumsal aktörlerin yaşam deneyimlerine, yaşadıkları olaylara yükledikleri anlamlara ve bu deneyimleri nasıl yorumladıklarına odaklanmasıdır. Bu bağlamda klinik yaklaşım, yalnızca dışarıdan gözlemlenebilen davranışları ya da nesnel toplumsal koşulları incelemekle yetinmez; bireylerin bu koşulları nasıl deneyimlediklerini, anlamlandırdıklarını ve içselleştirdiklerini de dikkate alır (Kavuncuoğlu, 2025, ss. 600). Klinik sosyoloji açısından önemli olan yalnızca toplumsal olguların kendisi değil, bu olguların özne tarafından nasıl yaşandığı ve deneyimlendiğidir.

Bu yönüyle klinik sosyoloji, bireyi yaşadığı sosyal sistem, kültürel çevre ve ilişkisel ağlar içerisinde değerlendirir. Teori ile uygulamayı birleştiren bu yaklaşım, bireysel sorunları yalnızca psikolojik açıklamalara, toplumsal sorunları ise yalnızca yapısal açıklamalara indirgemez (Erkan, 2022, ss. 365, 371). Klinik sosyolojinin temel özgünlüğü, psikolojik, duygusal ve toplumsal süreçleri birbirinden bağımsız alanlar olarak değil, karşılıklı

etkileşim içinde işleyen sosyo-psişik dinamikler olarak ele almasıdır (Kavuncuoğlu, 2025, s. 604).

Bu bağlamda parricide, belirli ilişkisel düzeneklerin özne tarafından sürdürülemez hâle geldiği bir eşikte ortaya çıkan ilişkisel bir semptom olarak okunabilir. Klinik sosyoloji, bu eylemi yalnızca “neden gerçekleşti?” sorusu üzerinden değil; “hangi ilişkisel ve toplumsal koşullar altında mümkün hâle geldi?” sorusu üzerinden ele alarak, literatürde çoğu zaman geri planda kalan duygusal ve ilişkisel boyutları görünür kılmaktadır.

Bu yönüyle klinik sosyoloji, bireysel patoloji ile toplumsal yapı arasındaki gerilimli alanı ortaya koyarak, parricide’i aile içi otorite, tanınma ilişkileri, utanç ve kuşaklararası aktarım süreçleriyle birlikte düşünmeye imkân vermektedir. Böylece parricide, yalnızca bireysel bir suç davranışı olarak değil; çok katmanlı bir toplumsal ve ilişkisel olgu olarak ele alınabilmektedir.

Bu çalışma, psikiyatrik ve kriminolojik yaklaşımları dışlamadan, onların açıklayıcı sınırlarını tartışmakta ve parricide olgusunu klinik sosyolojinin sunduğu bütüncül çerçeve içinde değerlendirmeyi amaçlamaktadır.

2. Yöntem

Bu araştırma, parricide olgusunu klinik sosyoloji perspektifi içinde ele alan kuramsal ve yorumlayıcı bir inceleme olarak tasarlanmıştır. Temel amaç, parricide’i doğrudan betimlemekten ziyade, mevcut literatürde yer alan bulguları ilişkisel ve toplumsal bağlam içinde yeniden yorumlayarak bütüncül bir kavramsal çerçeve geliştirmektir.

Çalışmada özgün saha araştırması, görüşme ya da birincil veri üretimi yapılmamıştır. Bunun yerine uluslararası parricide literatürü, adli psikiyatri çalışmaları, aile içi şiddet araştırmaları ve resmi adli istatistikler birlikte değerlendirilmiştir. Bu kapsamda kullanılan “vaka” kavramı, araştırmacı tarafından üretilmiş birincil verileri değil; daha önce yayımlanmış çalışmalarda yer alan ikincil vaka incelemelerini ifade etmektedir. Söz konusu vakalar, betimleyici veri sunumundan ziyade, belirli ilişkisel örüntüleri görünür kılan analitik örnekler olarak ele alınmıştır.

Bu yönüyle çalışma, sistematik olmayan ancak kuramsal olarak yönlendirilmiş bir literatür taraması, eleştirel literatür değerlendirmesi ve kavramsal sentez yaklaşımına dayanmaktadır. Literatür taraması yalnızca mevcut bilgiyi özetlemek amacıyla değil; farklı çalışmalar arasındaki analitik boşlukları, kavramsal sınırlılıkları ve açıklama biçimlerini karşılaştırmalı olarak değerlendirmek amacıyla kullanılmıştır (Hart, 1998, s. 1). Bu doğrultuda parricide literatüründe öne çıkan psikiyatrik, kriminolojik ve sosyolojik açıklamalar karşılaştırmalı olarak incelenmiş; söz konusu yaklaşımların açıklayıcı güçleri ve sınırlılıkları eleştirel bir perspektifle değerlendirilmiştir. Bu yaklaşım, sınırlı sayıda vakaya dayanan bir alanda aşırı genelleme riskini azaltırken, derinlemesine kuramsal yorumlama imkânı sunmaktadır (Flyvbjerg, 2001, s. 72).

Çalışmada kullanılan literatür üç temel ekseninde değerlendirilmiştir. İlk olarak, parricide’i açıklayan adli psikiyatri ve kriminoloji çalışmaları incelenmiştir. İkinci olarak, aile içi şiddet, ebeveyn otoritesi, erkeklik normları, tanınma ve utanç gibi kavramları ele alan sosyolojik ve psikososyal çalışmalar değerlendirilmiştir. Üçüncü olarak ise klinik sosyoloji literatürü çerçevesinde de Gaulejac, Schützenberger, Honneth, Kaës ve Bourdieu gibi kuramsal yaklaşımlar üzerinden aile içi otorite, sessizlik, sembolik şiddet ve kuşaklararası aktarım süreçleri analiz edilmiştir.

Türkiye bağlamına ilişkin değerlendirmelerde, resmi adli istatistikler ve yayımlanmış çalışmalar ikincil veri kaynakları olarak kullanılmıştır. Ancak parricide'in resmi istatistiklerde ayrı ve düzenli bir kategori olarak yer almaması, verilerin sistematik karşılaştırılmasını güçleştiren önemli bir sınırlılık olarak değerlendirilmiştir (Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü, 2025, s. 18; United Nations Office on Drugs and Crime [UNODC], 2014, s. 7).

Sonuç olarak bu çalışma, mevcut vaka incelemeleri, resmi istatistikler ve literatürde yer alan bulguları klinik sosyolojik bir perspektiften yeniden yorumlayan açıklayıcı ve kavramsal bir inceleme niteliği taşımaktadır. Bu çerçevede parricide, bireysel, ilişkisel ve toplumsal düzeylerin kesişiminde ortaya çıkan çok katmanlı bir olgu olarak ele alınmaktadır.

3. Klinik Sosyolojik Çerçeve: Otorite, Utanç, Kuşaklararası Aktarım ve Sembolik Kopuş

Parricide olgusunu klinik sosyoloji perspektifinden ele almak, bu eylemi tekil ve ani bir şiddet davranışı olarak değil; aile içi ilişkiler içinde zamanla şekillenen çok katmanlı bir süreç olarak düşünmeyi gerektirir. Klinik sosyoloji, bireysel acıların ve yıkıcı davranışların toplumsal bağlamdan ve ilişkisel örüntülerden bağımsız anlaşılamayacağını vurgular. Bu doğrultuda parricide, bireysel patolojinin ötesinde; aile içi otorite ilişkileri, tanınma süreçleri ve biriken duygusal yüklerle bağlantılı bir ilişkisel çözülme biçimi olarak kavramsallaştırılabilir (de Gaulejac, 2010, s. 3).

Bu bölümde parricide; aile içi otorite ve tanınma ilişkileri, utanç ve bastırılmış duygular, kuşaklararası aktarım süreçleri ile sembolik kopuş dinamikleri üzerinden ele alınmaktadır. Bu unsurlar, birbirinden bağımsız değil; öznenin yaşantısını biçimlendiren ve birbirini besleyen ilişkisel dinamikler olarak değerlendirilmektedir.

3.1. Aile İçi Otorite ve Tanınma Dinamikleri

Aile, parricide bağlamında yalnızca bireyin toplumsallaştığı bir alan değil; aynı zamanda otoritenin kurulduğu, sürdürüldüğü ve çoğu zaman “doğal” kabul edilerek meşrulaştırıldığı temel bir ilişkisel mekândır. Ebeveyn otoritesi, çocuğun davranışlarını düzenlemenin ötesinde, onun kendisini nasıl algıladığını, ne ölçüde değerli hissettiğini ve hangi koşullarda kabul gördüğünü belirleyen bir çerçeve oluşturur (Kağıtçıbaşı, 2010, s. 231).

Otoritenin katı, tek yönlü ve sorgulanamaz biçimde kurulduğu aile ilişkilerinde tanınma çoğu zaman koşullu bir nitelik kazanır. Çocuk, olduğu haliyle değil; uyum, itaat ve başarı gösterdiği ölçüde kabul görür. Bu durum, değer duygusunun içsel bir dayanak olmaktan çıkarak dışsal onaya bağımlı hâle gelmesine yol açabilir. Böyle bir bağlamda “yeterli olma” hissi sürekli sınanırken, beklentileri karşılayamama deneyimi yoğun yetersizlik ve değersizlik duygularını tetikleyebilmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010, s. 231).

Klinik sosyoloji perspektifinden bakıldığında bu dinamik, ebeveyn otoritesinin zamanla yalnızca dışsal bir denetim biçimi olmaktan çıkarak içselleştirilmiş bir baskı ve öz-denetim mekanizmasına dönüşmesiyle açıklanabilir. de Gaulejac'a göre birey, toplumsal beklentileri ve aile içi normları dışsal kurallar olarak deneyimlemekle kalmaz; bunları kendi benlik değerlendirmesinin parçası hâline getirir (2010, s. 3). Bu içselleştirme, bireyin kendisiyle kurduğu ilişkiyi daha katı ve yargılayıcı bir hâle getirebilir. Bu noktada

bireysel “yaşantı” (*vécu*), toplumsal belirlenimler ile psikik süreçlerin kesişiminde şekillenir; dolayısıyla bireysel acı, ortaya çıktığı ilişkisel ve toplumsal bağlamdan bağımsız biçimde kavranamaz (de Gaulejac, 2010, s. 3).

Bu çerçevede parricide, yalnızca ebeveyne yönelmiş ani ve kontrolsüz bir saldırı olarak değil; tanınmayı sınırlayan ve öznel varlığı daraltan bir otorite düzeniyle kurulan ilişkinin sonucu olarak değerlendirilebilir. Öznenin ilişkisel belirlenimlere tâbi olması ile bu belirlenimler içinde kendisini kurma çabası arasındaki gerilim, özellikle baskı ve bağımlılık ilişkilerinin yoğun olduğu aile yapılarında derinleşerek benliğin kırılma anına yol açabilmektedir.

Bu tür ilişkilerde yetersizlik ve değersizlik duyguları çoğu zaman açık biçimde ifade edilemez; ancak süreklilik kazanarak öznenin kendilik algısının merkezine yerleşebilir. Bu noktada tanınma meselesi yalnızca klinik değil, aynı zamanda normatif bir boyut kazanır. Tanınma, bireyin kendisini meşru ve değerli bir varlık olarak deneyimleyebilmesinin temel toplumsal koşullarından biridir. Honneth’e göre tanınmanın süreklilik kazanmaması, benlik algısının kırılma anına ve kalıcı bir değersizlik duygusunun yerleşmesine zemin hazırlar; zira birey, kendisiyle kurduğu ilişkiyi ancak başkalarının tanınması üzerinden geliştirebilir (1995, s. 92).

Bu nedenle tanınma eksikliğiyle ilişkili duygusal yük, zamanla benlikte aşınma yaratan bir deneyim alanına dönüşebilir. Bu aşınma, parricide bağlamında özellikle utanç, bastırılmış duygular ve benlik kırılmaları üzerinden görünür hâle gelir. Dolayısıyla parricide, yalnızca bireysel bir şiddet eylemi değil; otorite, tanınma ve benlik arasındaki dengeyi çözüldüğü bir kırılma momenti olarak kavranmalıdır.

Bununla birlikte aile içi otorite yalnızca geleneksel ve baskıcı baba modeli üzerinden işlememektedir. Modernleşme ve toplumsal dönüşüm süreçleriyle birlikte baba figürü de değişmekte; bu dönüşümün Türkiye bağlamındaki görünümünü sonraki bölümde ele alınacaktır.

3.2. Utanç, Bastırılmış Duygular ve Benlik Kırılmaları

Utanç, parricide olgusunu anlamada merkezi bir duygusal eksen oluşturmaktadır. Klinik sosyoloji perspektifinde utanç, belirli bir davranışa eşlik eden geçici bir rahatsızlıktan ziyade; bireyin kendisini bütünlüklü biçimde değersiz, yetersiz ve kabul edilemez hissetmesine yol açan süregelen bir duygusal yapılanma olarak ele alınır. Bu anlamda utanç, benliğin belirli bir yönüne değil, doğrudan öznenin kendisine yönelmiş bir deneyim alanıdır. de Gaulejac’a göre utanç, çoğu zaman aile ve toplumsal ilişkiler içinde yaşanan tanınmama, değersizleştirilme ve başarısızlık deneyimlerinin içselleştirilmesiyle oluşur ve zamanla bireyin kendilik algısının merkezine yerleşir (2011, s. 213).

Aile bağlamında utanç deneyimi, çocuğa atfedilen değerin nasıl kurulduğuyla yakından ilişkilidir. Kabulün koşullu biçimde sunulduğu, sevgi ve onayın uyum ve başarıya bağlandığı ilişkilerde birey, kendi değerini sürekli sınanan dışsal ölçütler üzerinden değerlendirmeye başlar. Bu durum, benliğin içsel güvenliğini zayıflatarak kırılma ve yetersizlik üretmeye yatkın bir kendilik algısının oluşmasına zemin hazırlar (Kağıtçıbaşı, 2010, s. 172).

Otoriter aile ilişkilerinde öfke, kırılma ve hayal kırıklığı gibi duyguların açık biçimde ifade edilmesine çoğu zaman izin verilmez; bu duygular bastırılarak içe yönelir ve bireyin kendisiyle kurduğu ilişki giderek daha sert ve denetleyici bir hâl alır (Miller, 1979/2008,

s. 33). Bu süreçte utanç, bastırılmış duygularla iç içe geçerek bireyin iç dünyasında yoğun ve süregelen bir gerilim üretir. Scheff'in çözümlemesine göre bastırılmış utanç, çoğu zaman farkındalık düzeyinin dışında kalarak zaman içinde öfke ve yıkıcı davranış biçimleri aracılığıyla dışa vurulabilmektedir (2003, s. 248).

Klinik sosyoloji literatüründe bastırılan ya da ifade edilemeyen duyguların ortadan kaybolmadığı; aksine bireyin yaşantısı içinde birikerek benliğin işleyişini zorlaştırdığı vurgulanmaktadır. Dışarıdan ani ve beklenmedik görünen kırılmaların gerisinde çoğu zaman uzun süreli duygusal gerilimler ve ifade edilemeyen deneyimler bulunmaktadır. Bu süreçte utanç, bireyin kendilik algısına yerleşerek içsel bir aşınma üretir ve öznenin eylem kapasitesini daraltır (de Gaulejac, 2011, s. 202).

Bu bağlamda parricide, bastırılmış utanç, tanınmama ve değersizlik deneyimlerinin özne açısından sürdürülemez hâle geldiği bir benlik kırılması anı olarak değerlendirilebilir. Bu kırılma, bireysel bir patolojiye indirgenemeyecek ölçüde, aile içinde zamanla biriken duygusal yüklerin ve ilişkisel çıkmazların sonucudur. Üstelik bu birikim yalnızca bireyin yaşam öyküsüyle sınırlı kalmaz; çoğu zaman kuşaklar boyunca aktarılan ve açıkça ifade edilemeyen “sessiz aile tarihleri” içinde biçimlenir.

3.3. Kuşaklararası Aktarım ve Sessiz Aile Tarihleri

Klinik sosyoloji, bireysel yaşantıların yalnızca öznel deneyimler ya da güncel ilişkiler üzerinden açıklanamayacağını; bu yaşantıların aile tarihleri ve kuşaklararası aktarım süreçleri içinde biçimlendiğini vurgular. Kuşaklararası aktarım, aile içinde çözülmemiş çatışmaların, bastırılmış duyguların ve dile getirilememiş yaşantıların sonraki kuşaklara açık anlatılar yoluyla değil; çoğu zaman sessizlikler, tekrar eden ilişki örüntüleri ve paylaşılan duygusal iklim aracılığıyla aktarılmasını ifade eder.

Kaës'in yaklaşımında merkezi bir yer tutan “bilinçdışı ittifaklar” (*alliances inconscientes*) kavramı, aile ve grup üyeleri arasında farkında olunmadan kurulan ilişkisel düzeneklerin, geçmiş kuşaklara ait çözülmemiş deneyimlerin aktarımında belirleyici olabileceğini ileri sürmektedir (1989, s. 30). Bu çerçevede bastırılmış çatışmalar, kayıplar ve işlenmemiş duygusal yaşantılar kuşaklar boyunca yeniden üretilebilmektedir. Schmitt Ribeiro ve arkadaşları da aktarım süreçlerinin özellikle suçluluk, utanç ve kayıp etrafında örgütlenebildiğini belirtmektedir (2021, s. 10). Bu süreç, bireyin öznel konumunu sınırlayan örtük bir zorunluluk alanı yaratabilmekte ve geçmişe ait duygusal yüklerin sonraki kuşaklar tarafından taşınmasına yol açabilmektedir.

Boszormenyi-Nagy ve Spark'ın geliştirdiği “görünmez sadakatler” (*invisible loyalties*) kavramsallaştırması, bu aktarımın etik ve ilişkisel boyutunu daha da görünür kılar. Yazarlara göre aile ilişkileri, kuşaklar boyunca işleyen karşılıklı yükümlülükler, borçlar ve sadakat bağları etrafında örgütlenir. Bu görünmez sadakatler, bireyin çoğu zaman farkında olmaksızın aile sistemine bağlı kalmasına ve önceki kuşaklara ait adaletsizlikleri, kayıpları ya da çözülmemiş çatışmaları telafi etmeye yönelik örtük bir sorumluluk üstlenmesine yol açabilir. Bu durumda birey, kendisine ait olmayan suçluluk ve borç duygularını taşımayı sürdürebilir (1973, s. 46).

Schützenberger'in aile sırları ve kuşaklararası tekrarlar üzerine çalışmaları, bu süreçlerin klinik düzeyde nasıl deneyimlendiğine dair önemli bir içgörü sunmaktadır. Konuşulamayan travmalar, bastırılmış aile sırları ve yas tutulmamış kayıplar, sonraki kuşaklarda doğrudan hatıralar olarak değil; çeşitli duygusal ve ilişkisel belirtiler,

suçluluk, utanç ve tekrar eden örüntüler biçiminde ortaya çıkabilmektedir. Bu bağlamda sessizlik, yalnızca bir yokluk değil; travmatik içeriğin korunmasını ve kuşaklar boyunca aktarılmasını sağlayan etkin bir düzenek olarak işlev görür (2009, s. 57).

Danieli ve Maida'nın çok kuşaklı travma aktarımına ilişkin çalışmaları, bu sürecin yalnızca travmatik olayların aktarımıyla sınırlı olmadığını göstermektedir. Travmaya verilen "uyum biçimleri" (*adaptational styles*), aile yaşamına yerleşerek sonraki kuşakların duygusal gelişimini ve benlik algısını biçimlendirebilmektedir. Travmatik yaşantıların aile içinde sessizlikle çevrelenmesi, çocukların bu deneyimleri doğrudan yaşamamış olsalar bile onları psikolojik düzeyde "taşıyan" öznel hâline gelmelerine yol açabilir (2023, s. 3).

Klinik sosyoloji perspektifinden bakıldığında sessiz aile tarihleri, bilinçdışı ittifaklar ve görünmez sadakat bağları; suçluluk, utanç ve bastırılmış öfke gibi duyguların kuşaklar boyunca taşınmasını mümkün kılabilir. Bu nedenle parricide, yalnızca bireysel bir şiddet davranışı olarak değil; kuşaklar boyunca aktarılan, bastırılan ve sözcüklerle ifade edilemeyen gerilimlerin uç bir dışavurumu ve kuşaklararası aktarım zincirinde meydana gelen sembolik bir çözülme olarak da değerlendirilebilir.

3.4. Sembolik Boyut: Otorite ve Kökenle Kopuş

Parricide, bazı durumlarda kökenle, otoriteyle ve soy bağının temsil ettiği sembolik düzenle kurulan ilişkinin çözülmesi olarak ele alınabilir. Klinik sosyoloji açısından bu eylem, bireyin yalnızca belirli bir kişiye değil; kendisini var eden anlam düzenine, köken anlatılarına ve ilişkisel yapıya yönelttiği derin bir kırılmaya işaret etmektedir.

Kaufmann'a göre kimlik, hazır ve devralınmış bir yapı olmaktan ziyade, bireyin gündelik ilişkiler ve deneyimleri içinde sürekli olarak yeniden kurulan süreçsel bir oluşumdur (2004, s. 32). Aile ve ebeveyn figürü, bu süreçte özdeşleşmenin temel referans noktalarından birini oluşturur. Bu ilişkiler içinde ortaya çıkan ve çözülmemeyen gerilimler, öznenin kendisini kurma kapasitesi ile kendisine atfedilen ilişkisel konumlar arasında süregelen bir sıkışma yaratabilmektedir.

Erken dönem gelişim kuramları da ebeveyn figürünün benlik oluşumundaki merkezi rolünü vurgulamaktadır. Van der Veer'in aktardığı üzere Wallon'a göre çocuğun duygusal gelişimi ve toplumsal dünyaya katılımı, bakımverenle kurulan ilk ilişkiler aracılığıyla şekillenmektedir (1996, s. 364). Bu nedenle ebeveyn figürü, yalnızca aile içindeki bir kişi değil; öznenin kendisini ve toplumsal dünyayı anlamlandırmasında belirleyici bir referans noktasıdır. Ebeveynle kurulan bu erken ilişkiler, daha sonraki otorite deneyimlerinin ve toplumsal normlarla kurulan ilişkinin de temelini oluşturmaktadır (Van der Veer, 1996, s. 364).

Bu tartışma, psikanalitik literatürde ebeveyn otoritesinin içselleştirilmesine ilişkin yaklaşımlarla da kesişmektedir. Freud'a göre Oidipus kompleksinin çözülmesi sürecinde ebeveyn otoritesi özne tarafından içselleştirilerek süperego'nun çekirdeğini oluşturmaktadır ve böylece toplumsal yasaklar ile otorite ilişkilerinin psikolojik temelleri kurulmaktadır (1924/1961, s. 176). Bu yaklaşım, parricide olgusunun yalnızca fiziksel bir şiddet eylemi değil; aynı zamanda içselleştirilmiş otorite, yasa ve ebeveyn figürüyle kurulan ilişkinin çözülmesi bağlamında da değerlendirilebileceğini düşündürmektedir.

Bu çözülme hattı, Girard'ın şiddet ve kurban etme kuramı çerçevesinde daha geniş bir sembolik bağlam içinde de düşünülebilir. Girard'a göre şiddet, toplumsal kriz anlarında

kontROLSÜZ biçimde yayılma eğilimi gösterebilir; bu kriz, kurban etme mekanizmaları aracılığıyla yönlendirilerek düzenin yeniden kurulmasına hizmet edebilir (1988, s. 39). Bu yaklaşım, şiddetin belirli bağlamlarda sembolik bir işleve sahip olabileceğini düşündürmektedir. Ancak bu perspektif, şiddeti meşrulaştıran değil; onun toplumsal ve sembolik işlevlerini açıklamaya yönelik analitik bir çerçevedir.

Bu sembolik işlev yalnızca makro toplumsal düzeyde değil, aile gibi mikro ilişkisel alanlarda da görülebilir. Aile bağlamında ebeveyn figürü, normların, yasakların ve otoritenin somutlaştığı merkezî bir referans noktasıdır. Bu nedenle bu figüre yönelik şiddet, sıradan bir saldırıdan ziyade sembolik düzenin merkezine yönelmiş bir ihlal olarak anlam kazanmaktadır.

Bu noktada Bourdieu'nün sembolik iktidar ve sembolik şiddet kavramları tamamlayıcı bir çerçeve sunmaktadır. Bourdieu'ye göre sembolik iktidar, fiziksel zorlamaya başvurmadan; anlamlar, sınıflandırma şemaları ve ortak kabuller aracılığıyla işler. Bu iktidarın en etkili olduğu an, tahakküm ilişkilerinin görünmez hâle geldiği ve doğal kabul edildiği andır (2001, s. 39). Bu süreçte bireyler kendilerine dayatılan hiyerarşileri çoğu zaman farkında olmadan içselleştirir. Sembolik şiddet olarak adlandırılan bu mekanizma, öznenin kendi konumunu sorgulamasını güçleştirerek otorite ilişkilerinin sürekliliğini sağlar (Bourdieu, 2001, s. 40).

Bu çerçevede parricide, ani bir şiddet patlamasından ziyade, içselleştirilmiş otoritenin ve sembolik düzenin özne açısından sürdürülemez hâle geldiği bir eşik olarak kavranmalıdır. Fiziksel eylem bu çözülmenin görünür hâle geldiği son aşamayı temsil ederken, asıl gerilim çok daha önce benliğin otoriteyle kurduğu ilişkide birikmiştir. Bu nedenle parricide, yalıtılmış bir patoloji ya da bireysel sapma olarak değil; köken, otorite ve anlam düzeniyle kurulan ilişkinin çözüldüğü sembolik bir kopuş olarak değerlendirilmelidir.

3.5. Klinik Sosyolojik Sentez

Aile içi otorite ilişkileri, tanınma yoksunluğu, utanç deneyimi ve kuşaklararası aktarım birlikte ele alındığında, parricide'in tek bir nedene indirgenemeyecek ölçüde çok katmanlı bir olgu olduğu görülmektedir. Klinik sosyoloji, bu karmaşıklığı basitleştirmek yerine; bireysel deneyimler ile toplumsal bağlam arasında işleyen ilişkisel ve sembolik gerilimleri görünür kılmayı amaçlayan bir analiz zemini sunmaktadır (de Gaulejac vd., 2007, s. 11).

Bu çalışma kapsamında parricide, ne yalnızca bireysel patolojiye indirgenen bir sapma olarak ne de yapısal koşulların mekanik bir sonucu olarak ele alınmaktadır. Aksine parricide, aile içinde uzun süre boyunca biriken; çoğu zaman dile getirilemeyen, bastırılan ve sembolik düzeyde işleyen duygusal ve ilişkisel süreçlerin belirli eşiklerde şiddet biçiminde dışavurulan bir toplumsal semptom olarak kavramsallaştırılmaktadır.

Bu bölüm boyunca geliştirilen klinik sosyolojik çerçeve, parricide'in ilişkisel, duygusal ve sembolik boyutlarını bütünlüklü bir analitik düzlemde bir araya getirmiştir. Bu çerçevede parricide; otoriteyle kurulan ilişkinin gerilimi, tanınma eksikliği, içselleştirilmiş utanç ve kuşaklararası aktarım süreçlerinin kesişiminde ortaya çıkan çok katmanlı bir kırılma olarak kavranmaktadır.

Bununla birlikte bu süreçlerin nasıl biçimlendiği, hangi koşullarda yoğunlaştığı ve neden bazı toplumsal bağlamlarda “düşünülemez” ya da “konuşulamaz” hâle geldiği soruları,

inde gerçekleştiği kültürel ve toplumsal bağlam dikkate alınmadan eksik kalacaktır. Bu nedenle bir sonraki bölümde parricide olgusu, Türkiye bağlamında; aile yapıları, otorite ilişkileri ve sessizlik kültürü ekseninde ele alınacaktır.

4. Türkiye Bağlamında Parricide: Aile, Sessizlik Kültürü, Erkeklik Normları ve Söylemsel Dinamikler

Parricide olgusunu Türkiye bağlamında ele almak, bu eylemi yalnızca bireysel ya da evrensel psikodinamik açıklamalarla sınırlamadan, kültürel, ilişkisel ve söylemsel bağlamı içinde değerlendirmeyi gerektirir. Türkiye’de aile, toplumsal sürekliliğin ve ahlaki düzenin temel kurumu olarak görülmekte; ebeveyn figürü, özellikle de baba, otorite ve meşruiyetin önemli taşıyıcılarından biri olarak konumlanmaktadır. Bu nedenle ebeveyne yönelen şiddet güçlü bir toplumsal tabu niteliği taşımakta; parricide ise çoğu zaman görünmezleşen ya da bireysel sapma düzeyine indirgenen bir olgu olarak kalmaktadır.

Bu bölümde parricide, Türkiye’nin aile yapısı, sessizlik kültürü, toplumsal cinsiyet normları ve söylemsel dinamikleri çerçevesinde ele alınmaktadır.

4.1. Ailenin Kutsallaştırılması ve Ebeveyn Otoritesinin Kültürel Meşruiyeti

Türkiye’de aile, güçlü bağlılık, karşılıklı bağımlılık ve hiyerarşik ilişkiler üzerinden tanımlanmakta; bu yapı aileyi toplumsal sürekliliğin ve ahlaki düzenin temel unsurlarından biri hâline getirmektedir (Kağıtçıbaşı, 2010, s. 58). Aileye atfedilen bu merkezi konum, ebeveyn figürünü-özellikle de babayı-otorite ve meşruiyetin başlıca taşıyıcısı hâline getirir (Sunar & Fişek, 2005, ss. 4 ve 13). Bu bağlamda uyum, bağlılık ve otoriteye saygı temel değerler olarak öne çıkarken; bireysel farklılaşma ve eleştirel konumlanma çoğu zaman sınırlı kalabilmektedir.

Ebeveyn otoritesi bu bağlamda yalnızca davranış düzenleyici bir mekanizma değil; aynı zamanda ahlaki meşruiyetin taşıyıcısı olarak işlev görür. Türkiye’de aile yapısına ilişkin çalışmalar, baba figürünün disiplin ve otoritenin merkezinde konumlandığını göstermektedir (Sunar & Fişek, 2005, s. 8). Bu tür ilişkilerde otoriteye yönelik eleştiri çoğu zaman bireysel bir hak talebi olarak değil; normdan sapma ya da ahlaki bir sorun olarak değerlendirilmektedir.

Mardin’in otorite ve meşruiyet ilişkilerine dair çözümlemeleri, bu kültürel zemini anlamak açısından açıklayıcıdır. Mardin’e göre toplumsal düzen yalnızca kurumsal mekanizmalarla değil; içselleştirilmiş uyum ve itaat pratikleri üzerinden de sürdürülmektedir (1991, s. 186). Bu durum, ebeveyn otoritesinin çoğu zaman açık çatışmanın konusu olmaktan ziyade, kültürel olarak meşrulaştırılmış bir düzen içinde deneyimlenmesine yol açmaktadır.

Bununla birlikte güncel çalışmalar, Türkiye’de aile yapısı ve ebeveynlik rollerinin modernleşme, kentleşme ve toplumsal dönüşüm süreçleriyle birlikte yeniden şekillendiğini göstermektedir (Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2013, s. 45; Gökler & Atamtürk, 2021, s. 155). Bu dönüşüm, ebeveyn otoritesinin yalnızca sabit ve baskıcı bir yapı olarak değil; kimi durumlarda kırılanlaşan, sınır koymakta zorlanan ya da meşruiyetini sürdürmekte güçlük yaşayan bir ilişki biçimi olarak da ele alınmasını gerekli kılmaktadır.

Türkiye’de parricide vakalarına ilişkin sistematik veriler sınırlıdır. Ancak aile içi şiddet

araştırmaları, bu tür şiddet biçimlerinin yalnızca kırsal ya da geleneksel bağlamlarla sınırlı olmadığını; büyük kentlerde ve toplumsal dönüşüm süreçlerinin yoğun yaşandığı alanlarda da ortaya çıkabildiğini göstermektedir (Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü, 2009, s. 93; GREVIO, 2018, s. 27). Bu nedenle parricide, dönüşen aile ilişkileri ve otorite dinamikleri içinde değerlendirilmelidir.

4.2. Sessizlik Kültürü, Görünmez Şiddet ve Medya Söylemi

Türkiye’de aile içi ilişkilerde yaşanan gerilimler ve şiddet biçimleri, çoğu zaman kamusal tartışmanın dışında kalan bir alanda deneyimlenmektedir. Ailenin toplumsal sürekliliğin temel birimi olarak “özel alan” içinde konumlandırılması, bu alan içinde yaşanan baskıların ve çatışmaların açık biçimde dile getirilmesini sınırlandırmaktadır. Kağıtçıbaşı’nın da vurguladığı üzere, bağlılık ve uyumun merkezde olduğu aile yapılarında bireysel deneyimlerin ifade edilmesi zorlaşmakta; ilişkisel gerilimler çoğu zaman görünmez kalmaktadır (2010, s. 231).

Bu bağlamda sessizlik, yalnızca bir ifade eksikliği değil; tahakküm ilişkilerinin sürdürülmesini mümkün kılan aktif bir ilişkisel düzenek olarak işlev görmektedir. Aile içinde yaşanan gerilimler dile getirilmedikçe çatışmalar bastırılmakta ve duygusal yükler zaman içinde birikmektedir. Özellikle yetişkin çocuk ile ebeveyn arasındaki uzun süreli birlikte yaşama, ekonomik bağımlılık ve fiziksel yakınlık gibi koşullar, çatışmanın açık biçimde ifade edilmesi yerine bastırılarak birikmesine zemin hazırlayabilmektedir (Miles vd., 2023, s. 89).

Bu süreç, Bourdieu’nün sembolik şiddet kavramsallaştırmasıyla birlikte düşünüldüğünde daha görünür hâle gelmektedir. Sembolik şiddet, fiziksel zorlamaya başvurmadan; normlar, anlamlar ve meşruiyet çerçeveleri aracılığıyla işleyen bir tahakküm biçimidir (2001, s. 39). Aile içinde otorite ilişkilerinin doğal ve sorgulanamaz kabul edilmesi, bu tahakkümün görünmezleşmesini sağlamakta; sessizlik ise bu görünmezliği sürdüren temel mekanizmalardan biri olarak işlev görmektedir.

Parricide vakalarının medyada sunuluş biçimi, bu görünmezliğin toplumsal düzeyde yeniden üretilmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Türkiye’de bu tür vakalar çoğu zaman “cinnet”, “dehşet” ya da “aile faciası” gibi başlıklar altında haberleştirilmekte; böylece eylemin arka planındaki uzun süreli ilişkisel gerilimler ve duygusal süreçler geri plana itilmektedir. Medyada şiddetin sunumuna ilişkin çalışmalar, bu tür olayların dramatize edilerek seyirlik bir anlatıya dönüştürüldüğünü ve “bir anda gerçekleşen” istisnai vakalar olarak çerçevelendiğini göstermektedir (Tekeli, 2016, s. 134; Doğan, 2018, s. 441).

Bu bağlamda “cinnet” söylemi, yalnızca betimleyici bir ifade değil; eylemi toplumsal ve ilişkisel bağlamından koparan güçlü bir söylemsel araç olarak işlev görmektedir. Bu tür temsiller, parricide’i ani bir kontrol kaybı ya da bireysel ruhsal çöküş olarak sunarak, aile içi ilişkilerde zaman içinde biriken gerilimleri ve yapısal sorunları görünmez kılmaktadır (Nergiz & Akın, 2021, s. 12; Çoban & Kaplan, 2022, s. 132). Bu temsil biçimi, şiddetin süreklilik arz eden ilişkisel bir süreç olarak değil, istisnai ve açıklanamaz bir olay olarak algılanmasına katkıda bulunmaktadır (Şahin & Birincioğlu, 2020, s. 203).

Bu çerçevede sessizlik kültürü ile medya söylemi arasında karşılıklı bir ilişki bulunmaktadır: aile içinde bastırılan ve görünmez kalan gerilimler, medya söyleminde bireysel ve ani olaylar olarak yeniden üretilmekte; bu söylem ise söz konusu gerilimlerin

toplumsal düzeyde tartışılmasını daha da zorlaştırmaktadır. Bu durum, parricide'in ifade edilemeyen ve görünmez kılınan ilişkisel gerilimlerin uç bir dışavurumu olarak değerlendirilmesini gerektirmektedir.

4.3. Erkeklik Normları, Başarı Baskısı ve Otoriteyle Çatışma

Parricide vakalarının önemli bir bölümünün erkek failer tarafından gerçekleştirilmesi, bu olgunun toplumsal cinsiyet rejimleriyle ilişkisini dikkate almayı gerekli kılmaktadır. Türkiye bağlamında erkeklik çoğu zaman güç, denetim, dayanıklılık ve başarı üzerinden tanımlanmakta; başarısızlık ise bireysel bir durumdan çok ahlaki ve kişisel bir yetersizlik göstergesi olarak değerlendirilmektedir.

Connell'in hegemonik erkeklik kavramsallaştırması, erkekliğin sabit bir kimlikten ziyade sürekli olarak kurulması ve meşrulaştırılması gereken normatif bir konum olduğunu ortaya koymaktadır. Bu çerçevede erkeklik, toplumsal olarak kabul gören otorite ve üstünlük iddiasıyla ilişkilendirilirken; bu konumun sürdürülebilmesi birey açısından utanç ve değersizlik duygularıyla birlikte deneyimlenebilmektedir (2005, s. 77).

Aile içinde baba figürü, erkeklik normlarının hem taşıyıcısı hem de denetleyicisi olarak merkezi bir rol üstlenmektedir. Başarı beklentisinin yoğun olduğu aile yapılarında erkek çocuklar, ebeveyn otoritesiyle süreklilik kazanan bir performans ilişkisi içinde konumlandırılmakta; tanınma ve kabul bu performansın sürdürülebilirliğine bağlanmaktadır. Sancar'ın çözümlemeleri, Türkiye'de erkekliğin özellikle geçim sağlama, güçlü olma ve "ailenin yükünü taşıma" sorumlulukları üzerinden kurulduğunu ve bu beklentilerin erkek özne üzerinde yoğun bir baskı yarattığını göstermektedir (2009, ss. 126 ve 290). Bu bağlamda başarısızlık deneyimi, yalnızca bireysel bir hayal kırıklığı değil; erkeklik kaybı korkusu, utanç ve bastırılmış öfke ile iç içe geçen bir tehdit olarak yaşanmaktadır.

Özellikle genç yetişkinliğin uzaması, ekonomik bağımsızlığın gecikmesi, işsizlik ve ebeveynle birlikte yaşamanın sürmesi, bu gerilimi daha da yoğunlaştırabilmektedir. Ebeveynle uzun süreli birlikte yaşama ve ekonomik bağımlılık, erkek failer açısından utanç, sıkışmışlık ve otoriteyle çatışmayı derinleştirebilmektedir (Miles vd., 2023, s. 90; Bozok, 2018, s. 38).

Bununla birlikte güncel çalışmalar, baba figürünün yalnızca geleneksel ve baskıcı otorite modeli üzerinden ele alınamayacağını göstermektedir. Türkiye'de erkeklik ve babalık ilişkisi, ataerkil yapı ile toplumsal değişim süreçlerinin kesişiminde yeniden şekillenmekte; baba-çocuk ilişkisi giderek daha müzakereye açık ve değişken bir etkileşim alanına dönüşmektedir (Yüzer & Demez, 2020, s. 5; Ağılı, 2023, s. 248). Bu durum, aile içi çatışmaların yalnızca katı otorite figürlerinden değil, farklı ebeveynlik biçimleri ve değişen aile ilişkileri içinde de ortaya çıkabileceğini düşündürmektedir.

de Gaulejac'ın performans rejimi kavramsallaştırması, bu gerilimin öznel düzeyde nasıl içselleştirildiğini açıklamaktadır. Birey, yalnızca dışsal beklentilerle değil; aynı zamanda içselleştirilmiş bir kendini kanıtlama zorunluluğu ile yaşamaya başlar. Bu süreçte karşılaşılan sınırlılıklar, toplumsal koşulların sonucu olarak değil; kişisel yetersizlik olarak deneyimlenir (2013, s. 127). Böylece utanç ve başarısızlık duyguları daha da derinleşebilmektedir.

Bu çerçevede parricide, yalnızca ebeveynle yönelmiş bireysel bir şiddet eylemi olarak değil; erkeklik, başarı ve otorite etrafında kurulan normatif düzenle girilen yıkıcı bir

çatışma olarak da okunabilir. Baba figürünün bu düzenin merkezî bir otorite noktası hâline geldiği aile yapılarında ona yönelen şiddet, başarı baskısı, otorite kaybı korkusu ve sessizlik içinde biriken utanç deneyiminin sürdürülemez hâle geldiği bir kırılma anına işaret etmektedir.

4.4. Adli Söylem, Ceza ve Bireyselleştirme Eğilimi

Parricide vakaları Türkiye’de adli söylem içinde büyük ölçüde bireysel sorumluluk ve psikiyatrik durum çerçevesinde ele alınmaktadır. Bu yaklaşım, eylemi failin ruhsal özelliklerine ve bireysel kararlarına indirgerken, aile içi ilişkilerin, uzun süreli otorite dinamiklerinin ve birikimli gerilimlerin rolünü ikincil plana itmektedir. Nitekim parricide literatüründe hâkim yaklaşım uzun süre bireysel ve psikiyatrik açıklamalar etrafında şekillenmiştir (Heide, 2013, s. 25).

Bu bireyselleştirici çerçeve, yalnızca analitik bir tercih değil; aynı zamanda belirli bir sorumluluk rejimi üretmektedir. de Gaulejac ve arkadaşlarının da vurguladığı üzere, bireysel açıklamaların aşırı vurgulanması, toplumsal ve ilişkisel belirlemelerin görünmezleşmesine yol açmakta ve sorunun yapısal boyutlarının sorgulanmasını zorlaştırmaktadır (2007, s. 31). Bu durum, parricide’i mümkün kılan aile içi güç ilişkileri, tanınma yoksunluğu ve uzun süreli çatışma süreçlerinin analitik olarak geri plana itilmesine neden olmaktadır. Benzer şekilde bazı çalışmalar, özellikle annelerin oğulları tarafından öldürülmesinin çoğu zaman farklı kategoriler içinde eriyerek görünmezleştiğini ve bu vakaların özgül bir analiz alanı olarak yeterince ele alınmadığını göstermektedir (Condry & Miles, 2023, s. 45).

Türk Ceza Kanunu’nda anne ya da babanın öldürülmesi, üstsoya karşı işlenen kasten öldürme suçu kapsamında değerlendirilmekte ve ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası ile karşılanmaktadır (Türk Ceza Kanunu, 2004, md. 82). Buna rağmen bu tür vakaların varlığı, cezai yaptırımların tek başına caydırıcı olmadığını düşündürmektedir. Uzun süreli aile içi çatışmalar, ekonomik bağımlılık ve duygusal baskı, bireyin kendisini ilişkisel bir çıkmaz içinde deneyimlemesine yol açabilmektedir. Bu tür durumlarda parricide, rasyonel bir tercih olmaktan ziyade, “başka bir yol kalmadığı” hissiyle ilişkilendirilen yıkıcı bir kopuş biçimi olarak ortaya çıkabilmektedir (Heide, 1993, s. 64; Miles vd., 2023, s. 90).

Bu bağlamda çaresizlik, yalnızca bireysel bir ruh hâli değil; toplumsal ve ilişkisel olarak üretilen bir deneyimdir. Merton’un gerilim kuramı, bireyin beklentileri ile bu beklentilere ulaşma imkânları arasındaki uyumsuzluğun yoğun baskı ve yıkıcı davranışlar üretebileceğini göstermektedir (1968, s. 185). Bu açıdan parricide, öznenin kendisini ilişkisel ve toplumsal bir sıkışma içinde deneyimlediği uç bir kırılma biçimi olarak değerlendirilebilir.

Bu çerçevede parricide, yalnızca adli ya da psikiyatrik bir sorun değil; bireysel sorumluluk ile onu mümkün kılan ilişkisel ve toplumsal koşullar arasındaki gerilimde ortaya çıkan bir olgu olarak ele alınmalıdır. Klinik sosyolojik yaklaşım, bu indirgemeci çerçevenin ötesine geçerek parricide’i aile, otorite ve ilişkisel gerilimlerle örülü bir süreç olarak yeniden düşünmeyi mümkün kılmaktadır.

4.5. Türkiye İçin Klinik Sosyolojik Bir Okuma

Türkiye bağlamında parricide, tekil bir suç davranışı ya da bireysel bir patoloji olarak ele alınamayacak ölçüde kültürel, ilişkisel ve tarihsel anlamlarla yüklü bir olgudur. Ailenin

kutsallaştırıldığı, ebeveyn otoritesinin çoğu zaman sorgulanamaz bir konumda yer aldığı ve aile içi çatışmaların örtük biçimlerde bastırıldığı bir bağlamda, parricide sıklıkla yalnızca sonuç üzerinden okunmakta; onu mümkün kılan ilişkisel ve duygusal süreçler görünmez kalmaktadır.

Mardin'in otorite ve meşruiyet ilişkilerine dair çözümlemeleri, aile içinde kurulan ilişkilerin daha geniş bir kültürel düzenin parçası olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte güncel çalışmalar, ebeveyn otoritesinin sabit ve mutlak bir yapı olmaktan ziyade, ekonomik belirsizlikler ve değişen aile yapıları içinde daha kırılabilir ve müzakereye açık bir nitelik kazandığını ortaya koymaktadır. Türkiye'de erkeklik ve babalık ilişkisini inceleyen araştırmalar da babalığın ataerkilli yapı ile ekonomik koşulların kesişiminde yeniden biçimlendiğini göstermektedir (Bozok, 2018, s. 34; Yüzer & Demez, 2021, s. 22).

de Gaulejac'ın klinik sosyoloji yaklaşımı, bu çok katmanlı gerilimin öznel düzeyde nasıl deneyimlendiğini kavramayı mümkün kılar. Tanınmanın başarıya ve ebeveyn beklentilerine bağımlı hâle geldiği bağlamlarda utanç ve değersizlik duyguları kalıcılıkta; birey, otoriteyle kurduğu ilişkiyi çoğu zaman ancak çatışma ve kopuş üzerinden yeniden düzenleyebilmektedir (2010, s. 6). Bu süreçte performans baskısı, başarısızlık korkusu ve aile içi otorite ilişkileri birbirini besleyen bir gerilim alanı oluşturmaktadır.

Bu çerçevede parricide, bireysel bir sapma olarak değil; aile içi otorite düzenekleri, sessizlik pratikleri, toplumsal cinsiyet normları, medya söylemleri ve bireyselleştirici adli çerçevelerin kesişiminde ortaya çıkan çok katmanlı bir ilişkisel kırılma olarak kavranmalıdır. Klinik sosyolojik okuma, bu kırılmayı bireyin ruhsal yapısının ötesinde aile ilişkileri, kültürel normlar ve toplumsal dönüşümlerle birlikte değerlendirmeyi mümkün kılmaktadır. Bu nedenle parricide, uzun süreli ilişkisel gerilimlerin ve bastırılmış çatışmaların uç bir dışavurumu olarak ele alınmalıdır.

Sonuç

Bu çalışma, parricide olgusunu bireysel patolojiye ya da istisnai suç anlatılarına indirgemenin, klinik sosyoloji perspektifi içinde ele almayı amaçlamıştır. Bu doğrultuda parricide'in; aile içi otorite ilişkileri, tanınma yoksunluğu, utanç deneyimi ve kuşaklararası aktarım süreçleriyle birlikte düşünülmesi gerektiği ortaya konmuştur. Böylece parricide, yalnızca "neden gerçekleştiği" üzerinden değil; "hangi ilişkisel, duygusal ve kültürel koşullar altında mümkün hâle geldiği" sorusu çerçevesinde yeniden kavramsallaştırılmıştır.

Psikiyatrik ve kriminolojik yaklaşımlar parricide'i açıklamada önemli katkılar sunmakla birlikte, bu yaklaşımlar çoğu zaman eylemi bireyin ruhsal durumuna ya da ölçülebilir risk faktörlerine indirgeme eğilimi taşımaktadır. Bu indirgeme, aile içinde uzun süre biriken duygusal gerilimleri, konuşulamayan çatışmaları ve ilişkisel çıkmazları arka planda bırakmaktadır. Klinik sosyolojik yaklaşım ise bireysel deneyim ile toplumsal yapı arasındaki bu gerilimli alanı birlikte ele alarak, parricide'i bağlamından koparmadan anlamayı mümkün kılmaktadır.

Bu çalışmada geliştirilen kuramsal çerçeve, parricide'in özellikle aile içi otoritenin katıldığı, tanınmanın koşullu hâle geldiği ve duyguların ifade edilmesinin sınırlandırıldığı ilişkisel bağlamlarda ortaya çıkabildiğini göstermektedir. Utanç duygusu bu süreçte merkezi bir rol oynamakta; ifade edilemeyen öfke ve süregelen yetersizlik hissiyle birleştiğinde yıkıcı bir duygusal birikim üretmektedir. Bu nedenle parricide, ani ve

nedensiz bir şiddet patlamasından ziyade, uzun süre taşınan duygusal ve ilişkisel çözümlerin uç bir kırılma noktası olarak anlaşılmalıdır.

Kuşaklararası aktarım perspektifi, parricide’i yalnızca bireysel bir eylem olarak değil, aile tarihine gömülü ve çoğu zaman sessizlik yoluyla aktarılan çatışmaların sürekliliği içinde okumayı mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda birey, kendisine ait olmayan duygusal yükleri taşıyan bir özne konumuna yerleşebilmekte; klinik sosyolojik okuma bu sessiz aktarım süreçlerini görünür kılarak bireysel acının aynı zamanda ilişkisel ve tarihsel bir boyuta sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Türkiye bağlamında parricide, güçlü aile idealleri, ebeveyn otoritesinin kutsallaştırılması ve aile içi sorunların “özel alan” söylemiyle örtülmesi nedeniyle büyük ölçüde görünmez kalmaktadır. Bu görünmezlik, olgunun nadirliğinden ziyade onu konuşulamaz kılan kültürel ve sembolik sınırlarla ilişkilidir. Bu nedenle parricide, Türkiye’de yalnızca tekil vakalar olarak değil, derin ve süregelen bir ilişkisel gerilim alanı olarak değerlendirilmelidir.

Bu çalışmanın temel katkısı, parricide’i Türkiye bağlamında klinik sosyoloji perspektifiyle ele alarak bireysel sorumluluk ile toplumsal bağlam arasındaki ilişkiyi birlikte düşünmeye açmasıdır. Çalışma doğrudan ampirik veri üretmemekle birlikte, uluslararası literatür ile Türkiye’deki vaka incelemelerini kuramsal bir sentez içinde bir araya getirerek özgün bir kavramsal çerçeve önermektedir.

Sonuç olarak parricide, ne yalnızca bireysel patolojiyle ne de istisnai suç anlatılarıyla açıklanabilecek bir olgudur. Aksine, aile içi otorite düzenekleri, tanınma ilişkileri, duygusal bastırma süreçleri ve kuşaklararası aktarım dinamiklerinin kesişiminde ortaya çıkan çok katmanlı bir toplumsal semptomdur. Bu yönüyle parricide, yalnızca bir suç değil; konuşulamayanın şiddet biçiminde geri dönüşü olarak kavranmalıdır.

Değerlendirme	İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme
Etik Beyan	Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.
Yapay Zeka Beyanı (Yazar)	Bu çalışmanın hazırlanması sürecinde sınırlı ölçüde yapay zekâ araçlarından yararlanılmış olup, içerik, analiz, yorum ve sonuçlara ilişkin tüm akademik sorumluluk yazara/yazarlara aittir.
Yapay Zeka Beyanı (Dergi)	* Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zekâ araçlarının kullanıldığı yazar tarafından beyan edilmiştir. Yapay zekâ kullanılmış olmasından dolayı, çalışmanın bilimsel içeriği, analizleri ve sonuçlarına ilişkin tüm sorumluluk yazara aittir.
Benzerlik Taraması	Yapıldı – İthenticate
Etik Bildirim	itobiad@itobiad.com
Çıkar Çatışması	Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.
Finansman	Bu araştırmayı desteklemek için dış fon kullanılmamıştır.
Peer-Review	Double anonymized - Two External
Ethical Statement	It is declared that scientific and ethical principles have been followed while carrying out and writing this study and that all the sources used have been properly cited.
Artificial Intelligence Statement (Author(s))	Artificial intelligence tools were used in a limited manner during the preparation of this study; however, all academic responsibility for the content, analysis, interpretation, and conclusions rests with the author(s).
Artificial Intelligence Statement (Journal)	It has been declared by the author that artificial intelligence tools were used in the preparation of this study. Due to the use of artificial intelligence, all responsibility for the scientific content, analysis and results of the study belongs to the author.
Plagiarism Checks	Yes - İthenticate
Conflicts of Interest	The author(s) has no conflict of interest to declare.
Complaints	itobiad@itobiad.com
Grant Support	The author(s) acknowledge that they received no external funding in support of this research.

Kaynakça | References

- Adalet Bakanlığı Adli Sicil ve İstatistik Genel Müdürlüğü. (2025). *Adalet İstatistikleri 2025*. <https://adlisicil.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/202604060901356772025AdaletIstatistikleriKitabi.pdf>
- Ağlı, S. E. (2023). Babalık deneyimlerini şekillendirmede annelerin rolü: Bir yaşamöyküsü çalışması. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11, 221-254. <https://doi.org/10.54557/karataysad.1327424>
- Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2013). *Türkiye aile yapısı araştırması*. <https://www.aile.gov.tr/media/50219/taya2013trk.pdf>
- Akdeniz, G. (2019). Homicide trends in Turkey: A review of publicly available data. *Journal of Penal Law and Criminology*, 7(1), 1–25. <https://doi.org/10.26650/JPLC2019-0003>
- Altınay, A. G., & Arat, Y. (2007). *Türkiye’de kadına yönelik şiddet* (2. bs.). Punto Baskı Çözümleri.
- Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü. (2009). *Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddet araştırması*. Ankara. http://www.hips.hacettepe.edu.tr/eng/dokumanlar/2008-TDVAW_Main_Report.pdf
- Boszormenyi-Nagy, I., & Spark, G. M. (1973). *Invisible loyalties: Reciprocity in intergenerational family therapy*. New York: Harper & Row.
- Bourdieu, P., & Passeron, J.-C. (1977). *Reproduction in education, society and culture*. London, UK: Sage.
- Bourdieu, P. (2001). *Langage et pouvoir symbolique*. Paris: Éditions du Seuil.
- Bourget, D., Gagné, P., & Labelle, M.-È. (2007). Parricide: A comparative study of matricide versus patricide. *Journal of the American Academy of Psychiatry and the Law*, 35(3), 306–312. <https://jaapl.org/content/jaapl/35/3/306.full.pdf>
- Bozok, M. (2018). Türkiye’de Ataerkillik, Kapitalizm ve Erkeklik ilişkilerinde Biçimlenen Babalık. *Fe Dergi*, 10 (2): 30-42. <https://doi.org/10.46655/federgi.676599>
- Collins, R. (2008). *Violence: A micro-sociological theory*. New Jersey: Princeton University Press.
- Condry, R., & Miles, C. (2014). Adolescent to parent violence: Framing and mapping a hidden problem. *Criminology & Criminal Justice*, 14(3), 257–275.
- Condry, R., & Miles, C. (2023). Who counts? The invisibility of mothers as victims of femicide. *Current Sociology*, 71(1), 43–59. <https://doi.org/10.1177/00113921221097153>
- Connell, R. W. (2005). *Masculinities* (2nd ed.). Berkeley, CA: University of California Press.
- Çoban, D., & Kaplan, M. (2022). Aile içi şiddette medyanın rolü. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Kadın ve Aile Araştırmaları Dergisi*, 2(1), 127–146. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/2455819>
- Danieli, Y., & Maidan, I. (2023). Multigenerational legacies of trauma. *Psychosomatic Medicine and General Practice*, 8(1). <https://doi.org/10.26766/pmcp.v8i1.409>

de Borba Telles, L. E., Folino, J. O., Taborda, J. G. V., & Abdalla-Filho, E. (2017). Parricide: A forensic psychiatric study. *Revista Colombiana de Psiquiatria*, 46(1), 1–13. <http://dx.doi.org/10.15446/revfacmed.v65n1.58829>

Doğan, İ. (2018). Aile içi şiddetin medyadaki görünürlüğü ve sosyal hizmet açısından değerlendirilmesi. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 5(18), 439–443. <https://doi.org/10.26450/jshsr.383>

Erkan, Ü. (2022). Sosyolojik bir disiplin olarak klinik sosyoloji. *İmgelem*, 6(11), 365–392. <https://doi.org/10.53791/imgelem.1146109>

de Gaulejac, V. (2010). Grand résumé de Qui est « je » ? *Sociologie clinique du sujet*. SociologieS. <https://doi.org/10.4000/sociologies.3362>

de Gaulejac, V. (2011). *Les sources de la honte*. Paris: Points.

de Gaulejac, V., Hanique, F., & Roche, P. (Eds.). (2007). *La sociologie clinique: Enjeux théoriques et méthodologiques*. Toulouse, France: Érès.

de Gaulejac, V. (2013). İşletme hastalığına tutulmuş toplum: İşletme ideolojisi, yönetsel iktidar ve toplumsal taciz (Ö. Erbel, Çev.). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

Flyvbjerg, B. (2001). Making social science matter: Why social inquiry fails and how it can succeed again. Cambridge, England: Cambridge University Press.

Freud, S. (1961). The dissolution of the Oedipus complex. In J. Strachey (Ed. & Trans.), *The standard edition of the complete psychological works of Sigmund Freud (Vol. 19, pp. 171–180)*. Hogarth Press. (Original work published 1924)

Gill, A. K. (2004). Voicing the silent fear: South Asian women's experiences of domestic violence. *The Howard Journal of Criminal Justice*, 43(5), 465–483. <https://doi.org/10.1111/j.1468-2311.2004.00343.x>

Girard, R. (1977). *Violence and the sacred* (P. Gregory, Trans.). Baltimore, MD: Johns Hopkins University Press. (Original work published 1972)

Gökler, R., & Atamtürk, E. (2021). Ebeveynlik rollerindeki değişim. *Sosyal Politika ve Sosyal Hizmet Çalışmaları Dergisi*, 2(2), 151–177. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/spshcd/article/1057840>

Group of Experts on Action against Violence against Women and Domestic Violence (GREVIO). (2018). *Baseline evaluation report: Turkey*. Council of Europe. <https://rm.coe.int/grevio-report-turkey/16808e5283>

Hart, C. (1998). Doing a literature review: Releasing the social science research imagination. London: Sage.

Heide, K. M. (2013). Understanding parricide: When sons and daughters kill parents. New-York: Oxford University Press.

Heide, K. M. (1993). Parents Who Get Killed and the Children Who Kill Them. *Journal of Interpersonal Violence*, 8(4), 531–544. <https://doi.org/10.1177/088626093008004008>

Honneth, A. (1995). The struggle for recognition: The moral grammar of social conflicts. Cambridge, UK: Polity Press.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji* (3. Bs.). Koç Üniversitesi Yayınları.

Kaës, R. (1989). Alliances inconscientes et pacte dénégatif dans les institutions. *Revue de psychothérapie psychanalytique de groupe*, 13, 27–38. <https://doi.org/10.3406/rppg.1989.1036>

Kavuncuoğlu, S. (2025). Klinik sosyoloji: Yönetim bilimlerine psiko-sosyolojik bir yaklaşım önerisi. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 80(3), 597–612. <https://doi.org/10.33630/ausbf.1721575>

Kaufmann, J.-C. (2004). *L'invention de soi: Une théorie de l'identité*. Paris: Armand Colin.

Koç, G. (2022). A study of femicide in Turkey from 2010 to 2017. *SAGE Open*, 12(3), 1–12. <https://doi.org/10.1177/21582440221119831>

Mardin, Ş. (1991). *Türk modernleşmesi*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Robert K. Merton. (1968). *Social Theory and Social Structure*. Free Press.

Miles, C., Condry, R., & Windsor, E. (2023). Parricide, Mental Illness, and Parental Proximity: The Gendered Contexts of Parricide in England and Wales. *Violence against women*, 29(2), 87–111. <https://doi.org/10.1177/10778012221077127>

Miller, A. (2008). *The drama of the gifted child: The search for the true self* (Ruth Ward, Trans.). New York, NY: Basic Books. (Original work published 1979)

Nergiz, E., & Akin, N. (2021). Kadına Yönelik Şiddet Haberlerinin Eleştirel Söylem Analizi: Mutlu Kaya Örneği. *Middle Black Sea Journal of Communication Studies*, 6(1), 1-16. <https://izlik.org/IA65TY79PK>

Ova, N. (2025). Haber üretimindeki farklılıklar bağlamında kadın cinayetlerinin haber medyasında sunumu. *İnsan ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 14(2), 1140–1163. <https://doi.org/10.15869/itobiad.1651411>

Sancar, S. (2009). *Erkeklik: İmkânsız iktidar*. İstanbul: Metis Yayınları.

Scheff, T. J. (2003). Shame in self and society. *Symbolic Interaction*, 26(2), 239–262. <https://doi.org/10.1525/SI.2003.26.2.239>

Schmitt Ribeiro, F., Konicheckis, A., & Abu-Jamra Zornig, S. M. (2021). *Las alianzas inconscientes en la búsqueda de la paternidad. Psicoanálisis en la Universidad*, 5, 97–108. <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=9980427>

Schützenberger, A. A. (2009). Aïe, mes aïeux! Liens transgénérationnels, secrets de famille, syndrome d'anniversaire, transmission des traumatismes et pratique du géonosociogramme (Nouvelle éd.). Paris: Desclée de Brouwer.

Sunar, D., & Fişek, G. (2005). Contemporary Turkish families. In J. L. Roopnarine & U. P. Gielen (Eds.), *Families in global perspective* (pp. 169–183). Allyn & Bacon/Pearson. https://www.researchgate.net/profile/DianeSunar/publication/284646758_Contemporary_Turkish_families/links/5a4b68b6458515f6b05bf7ed/Contemporary-Turkish-families.pdf

Şahin, Z. B., & Birincioğlu, Y. D. (2020). Toplumsal cinsiyet ve medya: Şule Çet'in şüpheli ölümü üzerine haberlerin eleştirel söylem analizi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7(1), 189–216. <https://doi.org/10.17680/erciyesiletisim.597502>

Şahin, E., Şahin, M. F., Tavaşlı, A., Gül, M. C., Seyhan, O. F., Demirbuğa, S., & Aliustaoğlu, F. S. (2016). Parricide cases of adult offenders from Turkey: A descriptive study. *Journal of Forensic and Legal Medicine*, 39, 151–155. <https://doi.org/10.1016/j.jflm.2016.01.024>

Tekeli, E. S. (2016). Kadın cinayetlerinin haberleştirilmesi bağlamında medya etiğini yeniden tartışmak: Habertürk gazetesi örneği. *Abant Kültürel Araştırmalar Dergisi*, 1(1), 129–142. <https://izlik.org/JA77MP74FH>

Trotta, S., Mandarelli, G., Ferorelli, D., & Solarino, B. (2021). Patricide and overkill: a review of the literature and case report of a murder with Capgras delusion. *Forensic science, medicine, and pathology*, 17(2), 271–278. <https://doi.org/10.1007/s12024-020-00314-4>

Türkiye Cumhuriyeti. (2004). *Türk Ceza Kanunu* (Kanun No. 5237). Resmî Gazete (Sayı: 25611).

United Nations Office on Drugs and Crime. (2014). *Global study on homicide 2013*. https://www.unodc.org/documents/gsh/pdfs/2014_GLOBAL_HOMICIDE_BOOK_web.pdf

Van der Veer, R. (1996). Henri Wallon's theory of early child development: The role of emotions. *Developmental Review*, 16(4), 364–390. <https://doi.org/10.1006/drev.1996.0016>

Walsh, J. A., & Krienert, J. L. (2007). Child–parent violence: An empirical analysis of offender, victim, and event characteristics in a national sample of reported incidents. *Journal of Family Violence*, 22(7), 563–574. <https://doi.org/10.1007/s10896-007-9108-9>

Westermarck, E. (1906). *The origin and development of the moral ideas* (Vol. 1). London: Macmillan.

Yüzer, İ., & Demez, G. (2021). Ataerkil Güç İlişkileri Bağlamında Baba-Oğul Etkileşimi | Father-Son Interaction In The Context Of Patriarchal Power Relations. *Akdeniz Kadın Çalışmaları ve Toplumsal Cinsiyet Dergisi*, 4(1), 15-34. <https://doi.org/10.33708/ktc.896440>